

Боднарчук Л.Я.
*студентка юридичного факультету
Тернопільського національного
економічного університету
Науковий керівник: к.ю.н., доцент
кафедри конституційного, адміністративного
та фінансового права ТНЕУ
Шевчук О.Р.*

ОСНОВНІ НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПРАВ ТА ОBOB'ЯЗКІВ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ

Ідентифікаційним елементом правового статусу державного службовця як представника держави на місцях є його права і обов'язки закріплені в Конституції України та Законах України «Про державну службу».

Фахова діяльність державних службовців відповідно до статті 1 Закону України «Про державну службу» тлумачиться як професійна діяльність осіб, які займають посаду в державних органах та їх апараті щодо практичного виконання завдань і функцій держави та одержують заробітну плату за рахунок коштів державного бюджету. Таким чином, це особи, на яких покладається безпосереднє виконання функцій держави на відповідній території, у конкретній галузі державного управління.

Поза правовими документом формується площина для наукової полеміки, об'єктом якої є співвідношення понять: «посадова особа», «державний службовець» і відповідно «службові обов'язки» та «посадові обов'язки», а також взаємозалежність прав та обов'язків державних службовців. Одним із висновків адміністративістів є твердження: державний службовець завжди є службовою, але не завжди посадовою особою. За умов такого твердження вважаємо за доцільне охарактеризувати обов'язки державних службовців та відобразити їхню класифікацію. Зокрема, Н. М. Вапнярчук запропонувала наступну класифікацію обов'язків державних службовців: 1. Загальногромадянські (конституційні); 2) посадові обов'язки, які своєю чергою поділяються на загальні (основні та додаткові), спеціальні (за законодавством, яке визначає специфіку державної служби за сферами державної діяльності) і щодо дотримання обмежень, передбачених для державних службовців [1, с. 86].

Професор М. І. Іншин зазначає, що державний службовець не тільки має загальні права й обов'язки працівника, встановлені загальними нормами трудового законодавства, але й свої специфічні [2, с. 82]. Специфічні права і обов'язки державного службовця доповнюють, деталізують, конкретизують загальні права і обов'язки працівника.

Основні права і обов'язки державного службовця отримали закріплення у Законі України «Про державну службу», на думку науковців їхній перелік потребує доповнення. Так, вчений Д. М. Бахрах обов'язки державних службовців поділяє на загально службові та посадові. [3, с. 45].

Дослідниця О. Є. Луценко на основі дослідження низки точок зору щодо питання обов'язків державних службовців зробила узагальнену класифікацію за сутністю обов'язків державних службовців:

1) загальні обов'язки поширюються як на державних службовців, так і на всіх громадян та встановлені в Конституції України;

2) службові обов'язки є елементом спеціального статусу державного службовця та визначені Законом України «Про державну службу»;

3) посадові обов'язки закріплені за конкретною посадою та визначені спеціальними законами, які регулюють державну службу в певних державних органах та посадовими інструкціями [6].

У ст. 1 Закону України «Про державну службу» окреслено поняття службових та посадових обов'язків державних службовців, а в ст. 11 встановлений їх перелік, де одним з поміж інших є сумлінне виконання посадових обов'язків. Таким чином, поняття «службові обов'язки державного службовця» є базовим та значно ширшим поняття, що вбирає в себе поняття «посадові обов'язки державного службовця» [4].

Наукове бачення поняття «права державних службовців» також має поєднання з обов'язками. Так, існує бачення, що кожне право державного службовця є одночасно його обов'язком і становлять єдині «право-обов'язки». Професор О. П. Герасімов вказує, що кожне право державного службовця є його обов'язком [3, с. 49].

Свою чергою, О. Є. Луценко вважає, що наявність такої категорії як «право-обов'язки» не відображає ні сутності обов'язків як владних приписів, що встановлюють необхідну поведінку, ні сутність прав як можливої поведінки, а лише вказує на компетенцію державного службовця [6].

На наш погляд, державний службовець в Україні, як і будь-який суб'єкт права – громадянин України, має конституційно закріплені права. Проте з огляду на державно-службову діяльність найважливішим аспектом є службові права. Службові права безпосередньо пов'язані з виконанням посадових обов'язків.

Визначені Законом України «Про державну службу» права державного службовця можна поділити на три категорії:

1) права, які забезпечують розуміння службовцями свого правового статусу та його правовий захист;

2) права, які сприяють безпосередньому виконанню службових обов'язків;

3) права, які сприяють посиленню посадової активності державного службовця, реалізації його конституційних прав і свобод, які забезпечують соціальні гарантії державного службовця.

До першої категорії прав державного службовця належать:

а) ознайомлення з документами, які визначають його права та обов'язки на державній посаді державної служби, критерії оцінки якості роботи та умови просування по службі, а також організаційно-технічні умови, потрібні для виконання ним посадових обов'язків; б) ознайомлення з усіма матеріалами своєї особової справи, з відгуками про свою діяльність та іншими документами до внесення їх в особову справу, долучення до особової справи своїх пояснень; в) проведення на його вимогу службового розслідування для спростування відомостей, які плямують його честь і гідність; г) право на звертання державного службовця до відповідних органів державної влади або до суду для вирішення спорів, що пов'язані з державною службою.

До другої групи прав державного службовця належать: а) одержання в установленому порядку інформації та матеріалів, необхідних для виконання

посадових обов'язків; б) відвідування в установленому порядку для виконання посадових обов'язків підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності; в) прийняття рішень і участь у їх підготовці відповідно до посадових обов'язків; г) підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації за рахунок коштів відповідного бюджету; д) внесення пропозицій щодо вдосконалення державної служби в будь-які інстанції.

Третю групу прав державного службовця становлять: а) участь за своєю ініціативою в конкурсі на заміщення вакантної посади; б) просування по службі, збільшення заробітної плати з урахуванням результатів і стажу роботи, рівня кваліфікації; в) пенсійне забезпечення з урахуванням стажу державної служби; г) об'єднання в професійні спілки з метою захисту своїх прав, соціально-економічних і професійних інтересів; д) право на заробітну плату, що складається з посадового окладу, премій, доплати за ранги, надбавки за вислугу років на державній службі та інших надбавок; е) право на віднесення до стажу державної служби державного службовця інших періодів трудової діяльності; ж) медичне обслуговування державного службовця та членів його сім'ї, у тому числі після виходу його на пенсію.

Державні службовці також реалізують інші права, визначені у положеннях про структурні підрозділи державних органів та посадових інструкціях, затверджених керівниками державної служби в цих органах.

Надаючи всім громадянам України рівне право доступу до державної служби законодавець також встановлює певні правила, які своєю чергою і обмежують можливість щодо прийняття та проходження до самої служби. Зокрема, для зайняття посади державного службовця введено декларування доходів особи, яка претендує на певну посаду відповідно до ст. 25 Закону України. На державних службовців поширюються вимоги та обмеження, передбачені Законом України від 14 жовтня 2014 року «Про запобігання корупції».

Отже, проблема прав та обов'язків державних службовців як об'єкта адміністративного права перебуває в дискусійній площині. Практичною основою для вирішення даного питання слугують норми чинного законодавства та посадові інструкції. У ході проведеного аналізу дійшли висновку, що поняття «службові обов'язки державного службовця» є базовим та значно ширшим поняття, що вбирає в себе поняття «посадові обов'язки державного службовця». Державний службовець в Україні, як і будь-який суб'єкт права – громадянин України, має конституційно закріплені права. Проте з огляду на державно-службову діяльність найважливішим аспектом є службові права, що безпосередньо пов'язані з виконанням посадових обов'язків.

Список використаних джерел

1. Вапнярчук Н.М. Обмеження, пов'язані з прийняттям на державну службу. *Проблеми законності: респ. міжвідом. наук. зб.* Харків, 2008. Вип. 98. С. 85–91.
2. Іншин М.І. Проблеми правового регулювання праці державних службовців України: дис. ... д-ра юрид. наук. Харків, 2005, С.182–183.
3. Бахрах Д. Н. Державна служба: поняття, сутність, принципи. *Актуальні проблеми права та політики.* 2017. №2. С. 38-51.

4. Закон України «Про державну службу» від 1.05.2016 р. *Відомості Верховної Ради (ВВР)* 2016, № 4, ст.43. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19>
5. Закон України «Про запобігання і протидії корупції» *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2014, № 49, ст.2056. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18> (дата звернення: 17.10.2019).
6. Луценко О. Є. Службові та посадові обов'язки державних службовців: щодо розмежування понять. *Держава і право*. Вип. 61. URL: <http://pgr-journal.kiev.ua/arhive/2019/6/28.pdf> (дата звернення: 16.10.2019).

Брик Є.Р.
*студент магістратури юридичного факультету
Тернопільського національного
економічного університету
Науковий керівник: д.ю.н., професор,
завідувач кафедри конституційного,
адміністративного та фінансового права ТНЕУ
Гречанюк С.К.*

ПОДАТКОВІ АГЕНТИ В СИСТЕМІ ПРЕДСТАВНИКІВ ПЛАТНИКІВ ПОДАТКІВ

Говорячи про статус податкових представників, необхідно відзначити, що обсяг їх прав і обов'язків є похідним від прав і обов'язків осіб, що ними представляються [1]. Крім того, наслідки вчинених ними дій наступають для платників податків, платників зборів і податкових агентів. Дане твердження дозволяє зробити висновок про те, що відповідальність за дії (бездіяльність) податкових представників також несуть особи, що представляються ними.

Податкові зобов'язання, що виконуються податковим представником, повинні завжди виконуватися за рахунок платника податків. Інакше кажучи, платник податків повинен особисто відчувати майнові позбавлення, пов'язані з виконанням його податкових зобов'язань. У тому випадку якщо податковий представник виконує податкові зобов'язання платника податків за свій рахунок, у платника податків утвориться дохід від безоплатно переданого йому представником майна (грошей) для сплати податків або від зменшення його податкових зобов'язань без зменшення вартості його власного майна. При цьому не виключаються випадки наступного відшкодування платником податків своєму податковому представникові в межах податкового періоду понесених їм видатків по сплаті податків платника податків. У такому випадку в платника податків дохід не утворюється.

Серед представників платника особливу роль відіграють законні представники. Законний представник – це особа, що реалізує обов'язки, носієм яких є платник податку (іншого обов'язкового платежу). Законний представник вступає у фінансові правовідносини тоді, коли платник податку або іншого обов'язкового платежу не в змозі їх самостійно реалізувати (коли платник – це фізична особа), або коли він уповноважений їх виконувати, виходячи із закону або статутних документів (коли платник – юридична особа або відособлений підрозділ). [2]

Поява в податковому законодавстві інституту законного представництва продиктована тим, що статус платника податків за податковим